

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 6, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 339.543.624

В. О. Петухова,

аспірант Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, м. Харків

НАЙБІЛЬШІ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ СВІТУ ЗА ПЛОЩЕЮ

V. O. Petukhova,

post-graduate of international economic relations department of V.N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv

THE LARGEST WORLD FREE TRADE AREAS BY THE SQUARE

У статті викладений матеріал про найбільші зони вільної торгівлі світу за площею. Особливості функціонування таких зон є важливим при вивченні специфіки світової торгівлі та інтеграційних процесів сучасності та майбутнього. Зони вільної торгівлі у світі продовжують розширюватися та співробітництво країн в їх рамках все більше поглиблюється. Не виключено, що у світі будуть створюватися зони вільної торгівлі з більш глибокими зв'язками та більш великими площами. Варто додати, що зона вільної торгівлі сприяє розвитку подальших інтеграційних зв'язків між країнами, що входять у такі торговельні союзи. У статті були зроблені відповідні висновки.

The article presents the material of the largest free trade zones in the world by the area. The features of such zones functioning is important in the studying of the world trade specific features and integration processes of the present and the future. The free trade areas are continuing to expand in the world and the cooperation among their countries is increasingly deepening. It is possible that it will be created free trade areas with much deeper connection and larger by the area. It should be added that a free trade area promotes to develop further integration ties between the countries, which are in such trade unions. The appropriate conclusions were made in the article.

Ключові слова: зона вільної торгівлі, взаємна торгівля, інтеграція, митні бар'єри, глобальна економіка.

Keywords: free trade zone, mutual trade, integration, tariff barriers, global economy.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Як відомо, зони вільної торгівлі є першим етапом інтеграції. У світі їх зараз багато. Найбільші зони вільної торгівлі світу за площею об'єднують багато країн, створюють умови для зростання інтенсифікації світової торгівлі, сприяють зростанню зовнішньоекономічних зв'язків. Тому, вивчення особливостей найбільших зон вільної торгівлі має практичне значення для подальшого вивчення розвитку та тенденцій не тільки світової торгівлі, а й глобалізаційних процесів у світі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Вивченням зон вільної торгівлі та займалися такі економісти як Р.Финберг, Зеркалов Д.В., Голіков А.П., Григорова-Беренда Л.І., Довгаль О.А., Смітінко Б.М., Школа І.М., Шульга В.А., Трофімова О.Е., Колмакова А., Костюніна Г.М. та інші. У статті детально проаналізовані особливості функціонування найбільших зон вільної торгівлі за площею, представлені та проаналізовані їх економічні та географічні показники. Зроблений порівняльний аналіз цих статистичних даних. Відмічені проблеми у їх функціонуванні, взаємодії між собою та подальші перспективи. Не вирішеними раніше частин загальної проблеми, що розглядається у даній статті, є розгляд зон вільної торгівлі світу як механізму впливу на глобальну економіку та їх подальше майбутнє.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Цілі статті – детально розглянути особливості функціонування найбільших зон вільної торгівлі за площею, порівняти їх, зробити висновки, позначити їх вплив на глобальну економіку та подальші перспективи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Бурхливе зростання числа нових двосторонніх угод про зони вільної торгівлі; вихід двосторонніх зон вільної торгівлі за рамки регіонів; ускладнення змісту інтеграційних угод – ось ті тенденції, які характерні для сучасного етапу розвитку інтеграційних процесів[5].

Найбільшою зоною вільної торгівлі в Європі є Європейська асоціація вільної торгівлі (СВАТ). Європейська асоціація вільної торгівлі (СВАТ) була створена 3 травня 1960 року як альтернатива для європейських держав, які не могли або не бажали приєднатися до Європейського економічного співтовариства (тепер Європейський союз) і вважали плани створення Європейського спільного ринку занадто амбітними. В даний час членами СВАТ є Ісландія, Норвегія, Швейцарія і Ліхтенштейн[8].

У взаємній торгівлі скасовані мита і кількісні обмеження, однак відсутній єдиний зовнішній тариф. Кожна держава проводить самостійну торгову політику стосовно третіх країн, а товари з цих країн не можуть вільно переміщатися всередині СВАТ (крім промислових товарів з ЄС)[10].

Відмінності СВАТ від ЄС: в СВАТ немає наднаціональних органів, вищий керівний орган – консультативна Рада, в якому кожна країна має один голос; режим вільного безмитного товарообігу в рамках СВАТ діє тільки відносно промислових товарів і не поширюється на сільгосппродукцію; за кожною країною-членом СВАТ зберігається зовнішньоторговельна автономія і власні мита в торгівлі з третіми країнами; в СВАТ не існує єдиного митного тарифу[10]. Найбільш тісні зв'язки СВАТ має з ЄС. У 1991 році ЄС і СВАТ підписали угоду про створення Європейського економічного простору (СЄП)[5]. Головне завдання СВАТ – забезпечення безперешкодного торгово-економічного співробітництва та інформаційного обміну між державами – членами асоціації. На такій основі в СВАТ вважають можливим досягти узгоджених підходів до формування всередині і зовнішньоекономічної політики, що сприяє поступовій інтеграції економіки країн, що беруть участь в СВАТ[4].

Якщо розглядати зону вільної торгівлі СВАТ з точки зору її впливу на глобальну економіку, то великого впливу на неї вона не має. Адже в неї не такий великий внутрішній торговельний оберт, як наприклад, у країн ЄС. У СВАТ не така велика концентрація капіталу. Скоріше за все, СВАТ так і залишиться зоною вільної торгівлі і в подальшому своєму існуванні тому, що ця зона вільної торгівлі покриває не всі групи товарів та об'єднує не велику кількість країн. Однак, з іншого боку зона вільної торгівлі СВАТ об'єднує одні із найрозвиненіших країн Європи, тому, на наш погляд її функціонування є досить успішним для цих країн.

В економічній сфері країни цієї асоціації проводять лінію на поглиблення інтеграції і торгівлі лібералізацію на базі підписаного в 1992 році і що вступила у чинність 1 січня 2002 року Угоди про створення Зони вільної торгівлі АСЕАН (АФТА), рамкової угоди про Зону інвестицій АСЕАН (АІА) і схеми промислового співробітництва АСЕАН (АІКО). Одночасно АСЕАН йде шляхом лібералізації торгівлі з провідними позарегіональними партнерами. Асоціація підписала угоди про вільну торгівлю з Китаєм, Японією, Республікою Корея, Індією, а також спільну угоду – з Австралією та Новою Зеландією. До 2024 року планується створення зони

вільної торгівлі АСЕАН плюс Китай, Республіка Корея і Японія у повному обсязі. Зона вільної торгівлі АСЕАН (АФТА) являє собою найбільш консолідовану економічну угруповання країн Азії. Про її створення було оголошено на 4-й зустрічі глав держав і урядів АСЕАН у Сінгапурі (1992 р.). Спочатку до неї увійшли Індонезія, Малайзія, Сінгапур, Таїланд, Філіппіни і Бруней. У 1996 р до АФТА підключився В'єтнам, у 1998 р. – Лаос і М'янма, у 1999 р. – Камбоджа[11].

На наш погляд, зона вільної торгівлі АСЕАН має велике майбутнє, адже вона об'єднує багато Північно-Східної країн Азії, які мають великий ринок збуту, тобто є крупними світовими експортерами. З точки зору на глобальну економіку, вона має досить великий вплив, адже концентрація торгівлі у цьому регіоні має велике значення. Це так тому, що країни Північно-Східної Азії мають великий внутрішній торговельний оберт і тому, активна торгівля впливає на стан зовнішньої торгівлі у інших регіонах Азії. Саме тому, такі світові лідери Азії, як Китай, Республіка Корея та Японія хочуть приєднатися до АСЕАН для того, щоб у майбутньому вони змогли стати конкурентоспроможним світовим центром міжнародної торгівлі.

Ідея формування зони вільної торгівлі Китай-АСЕАН була висунута в 2002 р[13]. Зона вільної торгівлі Китай-АСЕАН буде сприяти не тільки піднесенню економіки Східної Азії, а й культурним обмінам в даному регіоні та взаєморозумінню між Китаєм і АСЕАН. І в Китаї, і в АСЕАН величезна чисельність населення, і Китаю, і АСЕАН властиво культурне, релігійне та етнічне розмаїття[13]. Угода про зону вільної торгівлі між АСЕАН та Японією була підписана в квітні і вступила в силу в грудні 2008 р. Конкретні кроки з лібералізації торгівлі послугами та інвестицій розглядаються в спеціально створених підкомісіях. Передбачені угодою сфери співробітництва включають охорону інтелектуальної власності, сільське і лісове господарство та рибальство, енергетику, транспорт та логістику, туризм, підготовку кадрів, дрібні і середні підприємства і т.д.[13]. Мита на 93% товарів, що імпортуються Японією з країн АСЕАН, повинні бути усунені протягом 10 років, як і на 90% товарів, що імпортуються АСЕАН-6 з Японії. В'єтнам, Камбоджа, Лаос і М'янма повинні скасувати більшість тарифів до 2023-2026 рр.[13].

Концепцію Азіатсько-Тихоокеанської зони вільної торгівлі можна розглядати сьогодні в якості третього альтернативного сценарію розвитку загально регіональних інтеграційних тенденцій в Азіатсько-тихоокеанському регіоні, поряд з ініціативою Усебічного регіонального економічного партнерства (Regional Comprehensive Economic Partnership), що охоплює 16 держав формату «АСЕАН + 6», і концепцією Транс-Тихоокеанського партнерства (ТПП, Trans-Pacific Partnership) у складі 12 країн регіону. Потенційне інтеграційне об'єднання сприятиме зміцненню позицій Китаю в регіоні[6].

Якщо зона вільної торгівлі такого формату буде функціонувати у такому об'ємі, то це призведе не тільки до концентрації капіталу у цьому регіоні та подальшому розвитку міжнародної торгівлі, а й до того, що зона вільної торгівлі у Азіатсько-тихоокеанському регіоні може з часом перейти на інші рівні інтеграції – стати митним союзом, а з часом і економічним союзом. Це призведе до того, що у глобальній економіці можуть змінитися центри міжнародної торгівлі, змінитися інтеграційні тенденції світу тощо. На наш погляд, ця зона вільної торгівлі може стати одною з конкурентоспроможних у світі. Наразі міжнародна торгівля у цьому регіоні є однією найрозвиненіших у світі.

Найбільш розвиненим інтеграційним угрупованням на американському континенті є Північноамериканська зона вільної торгівлі («North American Free Trade Area» – НАФТА), утворена в січні 1994 року США, Канадою і Мексикою. Угода про Північноамериканську зону вільної торгівлі містить комплекс домовленостей, що розповсюджуються крім торгівлі на сферу послуг і інвестицій, і вперше об'єднує промислово розвинуті держави і країну[12]. Створення зони вільної торгівлі в північноамериканському регіоні було обумовлено рядом факторів: по-перше, географічною близькістю країн-учасниць і елементами взаємодоповненості структур національних економік; по-друге, тісними торговими зв'язками між ними і виробничою кооперацією; по-третє, мережею підконтрольних підприємств американських ТНК в Канаді та Мексиці і канадських ТНК в США і, нарешті, посиленням позицій ЄС, Японії і нових індустріальних країн на світовому ринку[12]. Також варто відзначити, що всередині НАФТА, на відміну від ЄС і АТЕС, є тільки один центр економічної сили – США, чия економіка у декілька разів перевершує Канаду і Мексику разом узяті. Крім того, інтеграція виявляється однобокою: Канада і Мексика тісно інтегровані з США, але не один з одним[5].

НАФТА є потужним центром у Північноамериканському регіоні. Але у глобальному сенсі велику конкуренцію за першість у міжнародній торгівлі у майбутньому їй можуть скласти такі зони вільної торгівлі як АСЕАН+Китай, Японія, Республіка Корея та Азіатсько-Тихоокеанська зона вільної торгівлі. На сьогодні зона вільної торгівлі НАФТА є потужним центром міжнародної торгівлі і складає конкуренцію Латиноамериканським зонам вільної торгівлі. Важко спрогнозувати майбутнє такої зони вільної торгівлі, але поки що вона буде працювати у такому форматі. Якщо ж Азіатсько-Тихоокеанська зона вільної торгівлі об'єднає стільки країн, як було сказано вище та з часом перед країнами НАФТА стане питання про перехід на інший рівень інтеграції у зв'язку з тим, що перша може стати новим центром міжнародної торгівлі. Така можлива тенденція може призвести до того, що у процесі розвитку таке об'єднання у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні може стати центром не тільки у міжнародній економіці, залученні інвестицій, а й у глобальній економіці.

За даними Організації американських держав (ОАД), в Латинській Америці діють вісімнадцять зон вільної торгівлі як багатостороннього, так і двостороннього формату, в тому числі між Меркосур і Андською спільнотою[3,с.1]. Країни КАРИКОМ мають мережу преференційних торгових угод і угод про зону вільної торгівлі, в тому числі підписано угоду з Європейським союзом про економічне партнерство (2008 р.). Окремі країни беруть участь в інших інтеграційних об'єднаннях, в тому числі Гайана і Суринам – в Союзі південноамериканських націй (ЮНАСУР); Антигуа і Барбуда, Сент Вінсент і Гренадини (АЛЬБА). В 2004 р. на третьому за рахунком саміті президентів країн Південної Америки було прийнято рішення про формування Південноамериканського співтовариства націй (South American Community of Nations, SACN) у складі 12 країн, що входять в Меркосур та Андсько співтовариство, а також Суринаму, Чилі, Гайани. Спостерігачами стали Мексика і Панама. Дана ініціатива про створення Південноамериканського спільноти націй поклала початок сучасному етапу еволюції концепції формування загально регіональної зони вільної торгівлі в Південній Америці[3, с. 5-7].

Поки що сильно розвинутої зони вільної торгівлі у Латинській Америці побачити не можна. Зони вільної торгівлі у цьому регіоні не можуть скласти конкуренцію таким зонам вільної торгівлі, як НАФТА, АСЕАН та ін. Їх вплив на міжнародну торгівлю у глобальному сенсі є мінімальним. Відповідно до цього, можна зробити висновок, що зони вільної торгівлі скоріше складають конкуренцію один одному на Латиноамериканському континенті, тобто йде конкуренція на внутрішньому ринку Латинської Америки.

Існують ще такі зони вільної торгівлі як Австралійсько-Новозеландська торговельна угода про поглиблення економічних зв'язків – підписана цими двома країнами в 1983 р. та Бангкокська угода – угода між Бангладеш, Індією, Республікою Корея, Лаосом, Шрі-Ланка, підписана в 1993 р[14].

Австралійсько-Новозеландська торговельна угода (AANZFTA) про поглиблення економічних зв'язків – така зона вільної торгівлі, яка створює можливості для експортерів від країн-виробників шляхом скасування митних тарифів на більшість продукції. Правила виробництва, які застосовуються тут, були змінені в цілях використовувати в своїх інтересах можливості угоди. Гнучкість в застосуванні правил виробництва передбачає спостереження за походженням товарів, для того, щоб знати – чи потрапляє товар під преференційний режим чи ні. Це має велике значення для промислового сектора виробництва, оскільки це підтримує інтеграцію в регіональних системах поставок[2,с.227-228.]

Відзначимо, що в даний час створюється загальна зона вільної торгівлі між АСЕАН і AANZFTA. Угода була укладена між АСЕАН набула чинності 1 січня 2010 року. Угода дає можливість збільшити обсяги торгівлі в регіоні, в якому в останні роки відбувається дуже швидке економічне зростання і розширення комерційного обміну. До 2020 року планується скасування всіх тарифів в рамках зони вільної торгівлі АСЕАН і AANZFTA[2, с.226].

Австралійсько-Новозеландська зона вільної торгівлі може внести суттєвий вклад у розвиток у міжнародну торгівлю через те, що Австралія є розвинутою країною з сильною економікою. Більш сильною така зона вільної торгівлі може стати разом з співпрацею з АСЕАН. Але сама AANZFTA не стане більш глибоким інтеграційним об'єднанням, а залишиться тільки зоною вільної торгівлі.

Договір про створення зони вільної торгівлі СНД був підписаний 18 жовтня 2011 року в Санкт-Петербурзі. Договір включав спрощення правових основ торгово-економічних відносин між його підписали країнами, заміну цілого ряду багатосторонніх і близько 100 двосторонніх документів, що регламентують режим вільної торгівлі на просторі Співдружності[9]. Договір про зони вільної торгівлі СНД набув чинності 20 вересня 2012 року між Білоруссю, Росією і Україною – першими трьома країнами, що виконали його ратифікацію. Зараз у цю зону вільної торгівлі окрім цих входять такі країни як Вірменія, Казахстан, Киргизія, Молдовія, Узбекистан. Цілі створення зони вільної торгівлі СНД: завершення введення повномасштабного режиму вільної торгівлі; лібералізація умов і подальший розвиток взаємної торгівлі, скасування діючих обмежень та вилучення з режиму вільної торгівлі, в тому числі що стосуються імпорту сировини та експорту готової продукції, в цілях забезпечення вільного доступу товарів національних виробників на ринки держав – учасниць СНД. Розробка узгодженої лінії щодо використання енергетичних ресурсів та транспортних послуг, розвиток спільних ринків окремих видів продукції, в першу чергу сільськогосподарської продукції. Розвиток взаємодії в галузі транспорту, в тому числі формування мережі міжнародних транспортних коридорів на просторі СНД. Підвищення ефективності тарифної політики та усунення впливу на національному рівні фінансово-адміністративних бар'єрів при здійсненні міжнародних вантажних перевезень і ін.[9].

Зона вільної торгівлі СНД має великий потенціал. Наразі ця зона вільної торгівлі не може скласти велику конкуренцію іншим великим зонам вільної торгівлі світу. Але може стати більш поглибленим інтеграційним угрупованням, адже країни, що входять до неї мають приблизно однаковий рівень економічного розвитку.

Для того, щоб зрозуміти географічні, соціально-економічні масштаби найбільших світових зон вільної торгівлі вони були проаналізовані на основі даних Всесвітнього Банку за такими показниками: за населенням, за площею та за ВВП. Дані представлені у таблиці 1.

Таблиця 1.

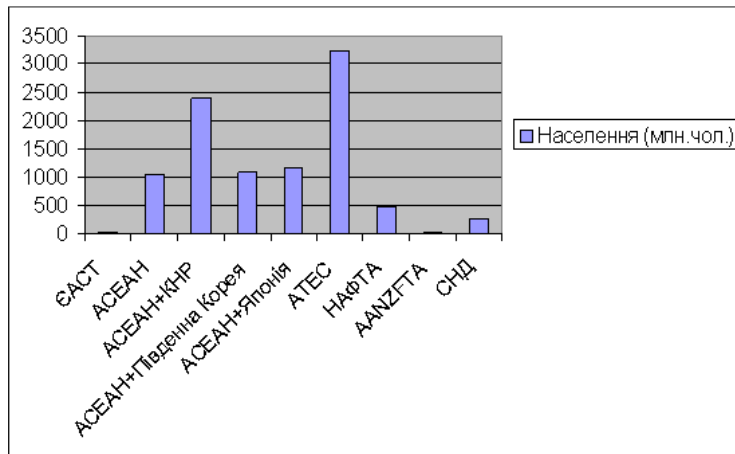
Економічні, географічні показники найбільших зон вільної торгівлі світу у 2013 році

Зона вільної торгівлі	Населення (млн.чол.)	Площа (тис. кв.км.)	ВВП (млрд. дол.)
САСТ			
Ісландія	0.323671	103	15.33
Норвегія	5.08	385	512.6
Швейцарія	8.081	41	685.4
Ліхтенштейн	0.036925	0.16	4.8
Всього	13.52	529.16	1218.13
АСЕАН			
Бруней	417.79	5.8	16.1
В'єтнам	89.71	331.2	171.4
Індонезія	249.86	1919.4	868.3
Камбоджа	15.14	181	15.2
Лаос	6.77	236.8	11.2
Малайзія	29.71	329.8	313.2
М'янма	53.26	67.01	513.1
Сінгапур	5.4	98.39	300.1
Таїланд	67.01	513.1	387.3
Філіппіни	98.39	300.1	272.1
Всього	1033.04	4494.4	2650
АСЕАН+КНР	2390.04	14090.4	11890.6
АСЕАН+Південна Корея	1082.54	4594.1	4107.6
АСЕАН+Японія	1160.34	4871.4	7570.6
АТЕС			
Австралія	23.13	7692	1560
Бруней	417.79	5.8	16.1
Канада	35.16	9984	1827
Індонезія	249.86	1919.4	868.3
Японія	127.3	377	4920
Республіка Корея	50.22	100	1305
Малайзія	29.71	329.8	313.2
Нова Зеландія	4.47	268	185.8
Філіппіни	98.39	300.1	272.1
Сінгапур	5.4	0.6	297.9
Таїланд	67.01	513.1	387.3
США	316.12	9857	16770
Тайвань	25.2	35.9	474
Гонконг, Китай	8	1.104	274
КНР	1357	9596	9240
Мексика	122.3	1972	1261
Папуа - Нова Гвінея	7.3	452860	15.29
Чилі	17.62	756	277.2
Перу	30.38	1285	202.3
Російська Федерація	143.5	17098	2097
В'єтнам	89.71	331.2	171.4
Всього	3225.57	515282	42734.89
НАФТА			
США	316.12	9857	16770
Канада	35.16	9984	1827
Мексика	122.3	1972	1261
Всього	473.58	21813	19858
ААНЗФТА			
Австралія	23.13	7692	1560
Нова Зеландія	4.47	268	185.8
Всього	27.6	7960	1745.8
СНД			
Вірменія	2.98	29.43	10.43
Білорусь	9.46	207.5	71.71
Казахстан	16.16	2717.3	231.9
Киргизія	5.72	191.8	7., 3
Молдавія	3.6	33.8	7.97
Російська Федерація	143.5	17098	2097
Україна	45.49	603.6	177.4
Узбекистан	30.24	447.4	56.8
Всього	257.15	21329.143	2660.44

Таблиця складена автором на основі джерела [7]

На основі даних, що були представлені у таблиці побудовані діаграми за показниками: населення, площа, ВВП.

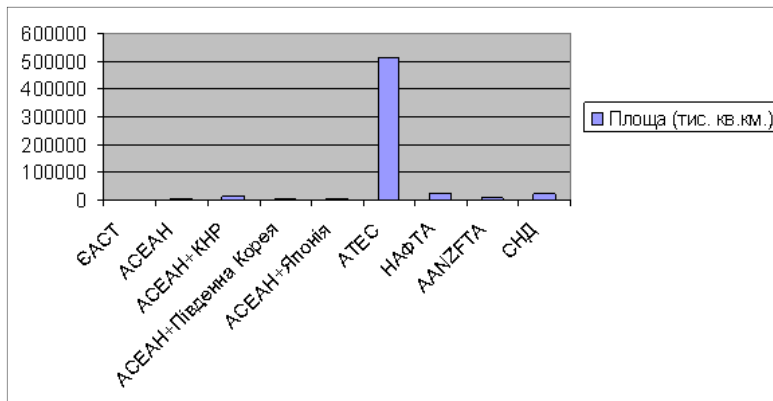
Діаграма 1. Показники зон вільної торгівлі світу за населенням у 2013 році

Діаграма 1 складена автором на основі джерела [7]

Як можна побачити з діаграми 1, найбільшою за площею зоною вільної торгівлі за чисельністю населення є АТЕС, найменшою – ЄАСТ.

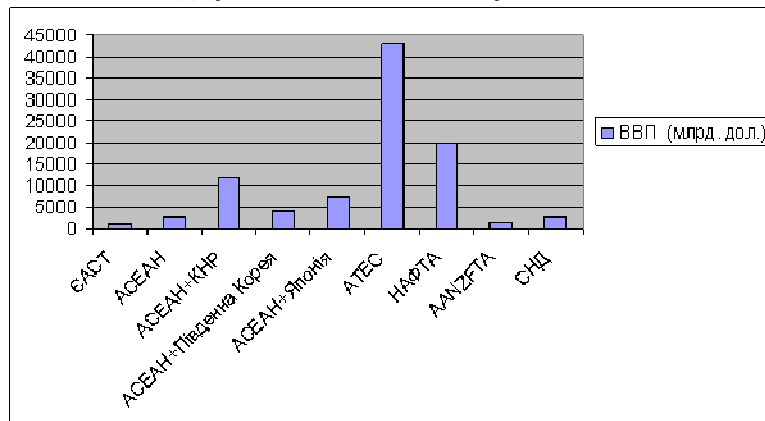
Діаграма 2. Показники зон вільної торгівлі за площею у 2013 році

Діаграма 2 складена автором на основі джерела [7]

Як можна побачити з діаграми 2, найбільшою зоною вільної торгівлі за площею є АТЕС, а найменшою – ЄАСТ.

Діаграма 3. Показники зони вільної торгівлі за ВВП

Діаграма 3 складена автором на основі джерела [7]

Як можна побачити з діаграми 3, найбільшою зоною вільної торгівлі за ВВП є АТЕС, а найменшою – ЄАСТ.

Якщо проаналізувати тенденції, що існують у цих зонах вільної торгівлі, то можна сказати про те, що, наприклад, ЄАСТ як інтеграційне угруповання значно слабкіше, ніж ЄС. Насамперед, це так, тому, що у ЄАСТ входить усього чотири країни та також не останню роль грає організаційна структура зовнішньої торгівлі. ЄС, навпроти, дуже потужна зона вільної торгівлі та має високий економічний рівень. Стосовно зони вільної торгівлі СНД, то вона ще не така розвинена, як інші. Але СНД об'єднує країни, що входили до СРСР. Така зона вільної торгівлі може сприяти у майбутньому розвитку пострадянських країн тому, як вже було сказано вище, що у них практично однаковий рівень економіки. Якщо розглядати ефективність зони вільної торгівлі, що були представлені у цієї статті, то найбільш ефективними зонами вільної торгівлі світу є АТЕС, АСЕАН, НАФТА. І це не тільки тому, що вони охоплюють великі території. Наприклад, АТЕС та АСЕАН займають велику частину суші, в них ходять багато країн, які різняться між собою за економічними показниками, культурою тощо. Але все ж таки ці зони вільної торгівлі є успішними з економічної точки зору тому, що організаційно вони розвинені. Під організаційним розвитком тут мається на увазі правовий та економічний фундамент, який дозволяє займати цим торговельним союзам значне місце у світовій економіці, ефективно розвивати внутрішню та зовнішню торгівлю, залучати інвестиції, концентрувати капітал і т.п. Велике майбутнє мають такі зони вільної торгівлі як АСЕАН+Китай та АСЕАН+Японія. Адже, Китай та Японія економічно розвиненими країнами з привабливим ринком збуту та є надійними потенційними торговельними партнерами та мають велике виробництво. На наш погляд, у майбутньому може стати значимою така зона вільної торгівлі як АСЕАН+Австралія-Нова Зеландія. І центром у даному випадку стане Австралія через розвинену економіку. Австралія також має потужну економіку і має великий ринок збуту. Також великою зоною вільної торгівлі є НАФТА, яка охоплює всю Північну

Америку. Вона є також ефективною, адже усередині цієї зони вільної торгівлі йде дуже інтенсивна торгівля між країнами-учасницями. Але центр цієї зони вільної торгівлі є США, а Канада та Мексика скоріше є конкурентами за зовнішній ринок США. З точки зору зовнішніх зв'язків НАФТА також є потужним центром міжнародної торгівлі, але досить закритим для інших угруповань та країн.

Інші зони вільної торгівлі є успішними, але їм треба подолати багато внутрішніх проблем для того, щоб торгівля приносила більший прибуток країнам-учасницям та гармонізувати деякі механізми функціонування усередині. Насамперед, такі проблеми стосуються економічних питань, узгодження тарифів, режимів найбільшого сприяння, правова база функціонування зон вільної торгівлі тощо.

Розвиток таких великих зон вільної торгівлі свідчить про те, що торгівля у цих регіонах розвинена. На наш погляд, у світі у майбутньому ще будуть з'являтися такі великі зони вільної торгівлі більш масштабні за площею. Адже для країн це прекрасна можливість розвивати свою внутрішню торгівлю. Також можна припустити, що деякі зони вільної торгівлі, які були розглянуті у цій статті у майбутньому можуть стати митними союзами, економічними союзами тощо, тобто перейти на інший рівень інтеграції. Це буде свідчити про те, що країни все більше прагнуть розвинути торговельно-економічні відносини з іншими країнами, якщо така зона вільної торгівлі і надалі буде успішною. Перехід зон вільної торгівлі на більший рівень сприяє значному розвитку світового господарства через поглиблення інтеграційних процесів у той чи іншій частини земної кулі. Поглиблення інтеграційних процесів має великий вплив на глобальну економіку, на динаміку та особливості міжнародної торгівлі. Також, за поглибленням інтеграційних процесів у світі можна прослідкувати майбутні світові тенденції центрів міжнародної торгівлі та майбутніх політичних союзів.

Висновки. У світі існує багато зон вільної торгівлі, які мають свою специфіку розвитку та функціонування. Найбільшими зонами вільної торгівлі за площею у світі є ЄСВТ, АТЕС, АСЕАН, АСЕАН+Китай, АСЕАН+Японія, АСЕАН+Південна Корея, НАФТА, AANZFTA та СНД. На сьогодні вони мають вплив на міжнародну торгівлю та глобалізаційні процеси. Найбільшою зоною вільної торгівлі за площею, за чисельністю населення, ВВП є АТЕС, найменшою – ЄАСГ. Деякі з таких масштабних зон вільної торгівлі можуть у майбутньому перейти на більш високий рівень інтеграції, що матиме великий вплив на глобалізаційні процеси у світовій економіці.

Список використаної літератури.

1. Диденко Н.И. Мировая экономика: контуры. Часть 1: Учебное пособие. – СПб: Изд-во СПбГТУ, 2001. – 66 с.
2. Колмакова Анастасия Австралийско-Новозеландская зона свободной торговли (AANZETA) // ЮВА: актуальные проблемы развития. 2012. №18. С.226-230.
3. Костюнина Г.М. Эволюция концепции формирования общерегиональной зоны свободной торговли в Латинской Америке // Российский внешнеэкономический вестник – 2008. – №7. – С.11-20.
4. Трофимова О.Е. Эволюция средиземноморской политики Евросоюза: путь от сотрудничества к интеграции. – М.: ИМЭМО РАН, 2011. – 122 с.
5. Аналітичний сайт «Геополітика» [Електронний ресурс]: веб-сайт – Режим доступу: <http://www.geopolitics.ru>
6. Економічні статті он-лайн [Електронний ресурс]: веб-сайт – Режим доступу: <http://economics.moy.su>
7. Група Всемирного Банка [Електронний ресурс]: веб-сайт – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>
8. Европейская ассоциация свободной торговли [Електронний ресурс]: веб-сайт – Режим доступу: <http://www.geopolitics.ru/2012/10/evropejskaya-associaciya-svobodnoj-torgovli/>
9. Зона свободной торговли СНГ – уже история. РИА Новости Украина: [Електронний ресурс]: веб-сайт – Режим доступу: <http://rian.com.ua/analytics/20140623/353801348.html>
10. Международные экономические отношения [Електронний ресурс]: веб-сайт – Режим доступу: <http://www.bibliotekar.ru/mezhdunarodnye-otnosheniya-1/127.htm>
11. Мировая экономика, новости, статьи, статистика, аналитика [Електронний ресурс]: веб-сайт – Режим доступу: <http://www.webeconomy.ru>
12. Мировая экономика финансы и инвестиции [Електронний ресурс]: веб-сайт – Режим доступу: <http://www.globfin.ru/info/nafta.htm>
13. Он-лайн газета «Жэньминь жибао» [Електронний ресурс]: веб-сайт – Режим доступу: <http://russian.people.com.cn>
14. Основные интеграционные объединения, начало XXI в. (Единая коллекция цифровых образовательных ресурсов) [Електронний ресурс]: веб-сайт – Режим доступу: <http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/00000c51-1000-4ddd-517d-3600483aebf5/@001419.htm>
15. От АТЭС к Азиатско-Тихоокеанской зоне свободной торговли (Институт МГИМО) [Електронний ресурс]: веб-сайт – Режим доступу: <http://www.mgimo.ru/news/experts/document261601.phtml>

References.

1. Didenko N.I. (2001), *Mirovaya ekonomika: kontury. Vol 1.* [The world economy: the contours], SPb, SPbGTU, Saint Petersburg, Russia.
2. Kolmakova A. (2012) "Australia-New Zealand Free Trade Area (AANZETA)", *UVA: Aktualnyye problem razvitiya*, vol. 18, pp. 226-230.
3. Kostyunina G.M. (2008) The evolution of the region-wide free trade zone concept in the Latin America, *Rossiyskiy vnesheekonomicheskii vestnik*, vol.7, pp 11-20
4. Trofimova O.E. (2011) *Evolotsiya sredizemnomorskoy politiki Evrosoyuz: put ot sotrudnichestva k integratsi* [Evolution of the Mediterranean policy of the European Union: the path from cooperation to integration], UMEO RAN, Moscow, Russia.
5. The analytical site of "The geopolitics" (2015), available at: <http://www.geopolitics.ru> (Accessed 30 April 2015)
6. Economic articles online (2015), available at: <http://economics.moy.su> (Accessed 15 April 2015)
7. The World Bank Group (2015), available at: <http://www.worldbank.org/> (Accessed 15 April 2015)
8. The geopolitics "The European Free Trade Association" (2015), available at: <http://www.geopolitics.ru/2012/10/evropejskaya-associaciya-svobodnoj-torgovli/> (Accessed 10 April 2015)
9. The RIA News Ukraine "The Free Trade Area of the CIS is history" (2015), available at: <http://rian.com.ua/analytics/20140623/353801348.html> (Accessed 10 May 2015)
10. The international economic relations (2015), available at: <http://www.bibliotekar.ru/mezhdunarodnye-otnosheniya-1/127.htm> (Accessed 10 May 2015)
11. The world Economy, news, articles, statistics, analysis (2015), available at: <http://www.webeconomy.ru> (Accessed 12 May 2015)
12. The World Economy Finance and Investing (2015), available at: <http://www.globfin.ru/info/nafta.htm> (Accessed 15 May 2015)
13. The online newspaper "People's Daily" (2015), available at: <http://russian.people.com.cn> (Accessed 20 May 2015)
14. United Collection of Digital Educational Resources "The main integration associations, the beginning of the XXI century" (2015), available at: <http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/00000c51-1000-4ddd-517d-3600483aebf5/@001419.htm> (Accessed 21 May 2015)
15. The MGIMO University "From the APEC in the Asia-Pacific free trade zone" (2015), available at: <http://www.mgimo.ru/news/experts/document261601.phtml> (Accessed 22 May 2015)

Стаття надійшла до редакції 02.06.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"